

for Financial Services Foreign Countries]. Kyiv: Tsentr naukovykh doslidzhen NBU; Universtet bankivskoi spravy NBU, 2010.

Orliuk, O. P. *Bankivska sistema Ukrainy. Pravovi zasady orhanizatsii* [The banking system of Ukraine. Legal basis of]. Kyiv: Yurinkom Inter, 2003.

Poliakov, V. P., and Moskovkina, L. A. *Struktura i funktsii tsentralnykh bankov. Zarubezhnyy opyt* [Structure and function of central banks. foreign Experience]. Moscow: INFRA-M, 1996.

Surzhynskiy, M. "Poniattia i sutnist bankivskoho rehu-ljuvannia ta bankivskoho nahliadu v Ukraini" [The concept

and nature of banking regulation and supervision in Ukraine]. <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=1365>

Zenkovich, E. "Kontrol i nadzor na finansovom rynke" [Control and supervision of the financial market]. *Strategiia razvitiia*, no. 5(27) (2005): 7-8.

Zahorodnii, A. H., Vozniuk, L. H., and Smovzhenko, T. S. *Finansovyi slovnyk* [The financial dictionary]. Kyiv; Lviv: Znannia; LBI NBU, 2002.

УДК 336

КОНКУРЕНЦІЯ В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ: ВИЗНАЧЕННЯ ТА ВИДИ

ІЛЬЧЕНКО К. О.

УДК 336

Ільченко К. О. Конкуренція в банківській системі: визначення та види

У статті досліджується банківська система як найважливіша частина фінансового ринку України. Розглянуто відносини у сфері фінансових послуг та визначено банківську конкуренцію як боротьбу за споживача банківських послуг і створення таких умов для інших учасників, які не дозволяють мати їм вирішальний вплив на ринок. У зв'язку з цим удосконалено типізацію банківської конкуренції та визначено чотири види конкуренції: власне банківська конкуренція, конкуренція між державними і недержавними банками, конкуренція між банками і небанківськими кредитними установами, конкуренція між банками та нефінансовими організаціями. Для обґрунтування типу банківського ринку розраховано коефіцієнти концентрації та Герфіндаля – Хіршмана, причому перший показник характерний для помірно концентрованих ринків, другий – для конкурентного середовища. Висновки щодо місця банківської системи на фінансовому ринку ґрунтуються на відносних показниках, розрахованих з використанням офіційної статистики.

Ключові слова: фінансовий ринок, банк, конкуренція, індекс Герфіндаля – Хіршмана, коефіцієнт концентрації.

Рис.: 1. **Табл.:** 2. **Формул:** 4. **Бібл.:** 11.

Ільченко Ксенія Олександрівна – аспірантка, кафедра математичного моделювання економічних систем, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут» (пр. Перемоги, 37, Київ, 03056, Україна)

E-mail: kseniia.ilchenko@gmail.com

УДК 336

Ільченко К. А. Конкуренция в банковской системе: определение и виды

В статье исследуется банковская система как важнейшая часть финансового рынка Украины. Рассмотрены отношения в сфере финансовых услуг, банковская конкуренция определена как борьба за потребителя банковских услуг и создание таких условий для других участников, которые не позволяют иметь им решающее влияние на рынок. В связи с этим усовершенствована типизация банковской конкуренции и выделены четыре вида конкуренции: собственно банковская конкуренция, конкуренция между государственными и негосударственными банками, конкуренция между банками и небанковскими кредитными учреждениями, конкуренция между банками и нефинансовыми организациями. Для обоснования типа банковского рынка были вычислены коэффициенты концентрации и Герфиндаля – Хиршмана, причем первый показатель характерен для умеренно концентрированных рынков, второй – для конкурентной среды. Выводы относительно места банковской системы на финансовом рынке основываются на относительных показателях, рассчитанных с использованием официальной статистики.

Ключевые слова: финансовый рынок, банк, конкуренция, индекс Герфиндаля – Хиршмана, коэффициент концентрации.

Рис.: 1. **Табл.:** 2. **Формул:** 4. **Библ.:** 11.

Ільченко Ксенія Олександрівна – аспірантка, кафедра математического моделювання економічних систем, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут» (пр. Перемоги, 37, Київ, 03056, Україна)

E-mail: kseniia.ilchenko@gmail.com

UDC 336

Ilchenko K. O. Competition in the Banking System: Definition and Types

The article studies the banking system as the most important part of the financial market of Ukraine. It considers relations in the sphere of financial services and defines banking competition as struggle for consumer of banking services and creation of such conditions for other participants, which do now allow them having decisive influence upon the market. Due to this, it improves typification of banking competition and four types of competition are defined: banking competition, competition between the state and non-state banks, competition between banks and non-banking credit institutions, and competition between banks and non-financial organisations. Concentration ratio and Herfindahl-Hirshman Index were calculated in order to justify the type of the banking market, besides, the first indicator is typical for moderately concentrated markets, and the second – for the competitive environment. Conclusions with respect to the place of the banking system in the financial market are based on relative indicators, calculated with the use of official statistics.

Key words: financial market, bank, competition, Herfindahl-Hirshman Index, concentration ratio.

Pic.: 1. **Tabl.:** 2. **Formulae:** 4. **Bibl.:** 11.

Ilchenko Kseniia O. – Postgraduate Student, Department of Mathematical Modeling of Economic Systems, National Technical University of Ukraine «Kyiv Polytechnic Institute» (pr. Peremogy, 37, Kyiv, 03056, Ukraine)

E-mail: kseniia.ilchenko@gmail.com

Функціонування банківської системи – частини фінансового ринку – має суспільно важливе значення: так, наприклад, станом на 01.10.12 р. зобов'язання банків перед юридичними особами становили 207 811 034 тис. грн, перед фізичними – 354 742 683 тис. грн, що в 2,5 раза перевищує суму готівки в обігу. Вивченням особливостей фінансової системи України, її характеристик і складових займалися Латковська Т. А., [1], Орлюк О. П. [2], які розглядають фінансову систему в межах діючого законодавства як сукупність юридичних категорій; Кириленко О. П. [3], Школьник О. І. [4], які досліджували фінансові ринки з економічної точки зору. Але, з огляду на складну структуру, актуальним питанням є визначення місця банківської сфери в системі та дослідження взаємозв'язків між об'єктами фінансового ринку. Не менш цікавим є питання конкуренції у банківській сфері, в якому можна визначити два підпункти: власне наявність конкурентних відносин та їх види.

Мета статті – дослідити особливості ринку банківських послуг як частини фінансової системи, з'ясувати, які види конкуренції існують у сфері надання банківських послуг і визначити тип ринку для банківської сфери.

Враховуючи велику кількість дефініцій, наведемо визначення установ, що займаються фінансовою діяльністю, яке встановлене законодавчо і діє принаймні на території України: *фінансова установа – юридична особа, яка відповідно до закону надає одну чи декілька фінансових послуг, а також інші послуги (операції), пов'язані з наданням фінансових послуг, у випадках, прямо визначених законом, та внесена до відповідного реєстру в установленому законом порядку.* [5]

Категорію «фінансовий ринок» можна визначити як сукупність економічних агентів, які вступають у взаємовідносини, оперуючи фінансовими інструментами [6]. Згідно з [7] частиною фінансового ринку при класифікації за видами активів, що обертуються, є ринок фінансових послуг.

Серед особливостей фінансових ринків виділимо такі:

1. Гроші є товаром з абсолютною ліквідністю, тому не піддаються заміщенню іншим товаром. Як приклад – у банківській діяльності можна навести іпотечне кредитування, споживче кредитування, де гроші ототожнюються з нерухомим або рухомим майном в певній пропорції.

2. Гроші не мають реального підкріплення, і розрахунки часто відбуваються віртуально.

3. Цінність грошей неможливо визначити об'єктивно. На цей показник впливають такі важко прогнозовані фактори, як настрої суспільства, політика держави тощо.

4. Фінансовий ринок є високотехнічним та інформаційним, що зумовлюється інноваційними фінансовими інструментами.

5. Висока мобільність. Завдяки мобільності ресурсів, швидкість операцій з грошима залежить лише від швидкості реакції особи, що приймає рішення, на зміни кон'юнктури ринку.

Таким чином, специфіка фінансового ринку викликана його основним товаром – грошима, які претворюються на капітал.

З огляду на те, що операції з цінними паперами, дорогоцінними металами та валютою підлягають державній реєстрації, розглянемо ринок фінансових послуг.

В Україні виділяють такі ринки фінансових послуг:

- ✦ *страховий ринок* (згідно зі звітністю за 2011 р. надходження страхових премій [8] склали 22693,5 млн грн);
- ✦ *кредитні установи* (загальні активи кредитних спілок станом на 30.06.2012 р. становили 2549,0 млн грн, інших кредитних установ – 4231,2 млн грн, юридичних осіб публічного права – 4227,9 млн грн);
- ✦ *недержавні пенсійні фонди* (активи склали 1520,5 млн грн);
- ✦ *фінансові компанії* (надання позик – 251,1 млн грн, поручительство – 0,3 млн грн, фінансовий лізинг – 0,8 млн грн, гарантії – 127,0 млн грн, факторинг – 5513,2 млн грн, операції з обміну валют – 5642,6 млн грн, операції з переказу коштів – 4638,8 млн грн, надання фінансових кредитів за рахунок власних коштів – 177,2 млн грн, залучено фондами фінансування будівництва – 7 765,1 млн грн, фондами операцій з нерухомістю – 43,1 млн грн).

Вищеперелічені ринки можна віднести до небанківського сектора, який станом на 01.01.12 р. за розміром активів (79,9 млрд грн – 7% від загальних активів фінансових ринків) значно поступається банківському сектору (1054,3 млрд грн).

Таким чином, банківська система є частиною ринку фінансових послуг, який, у свою чергу, – частина фінансової системи. З огляду на те, що більша частина ринку фінансових послуг зосереджена «в руках» банківських установ, ринок фінансових послуг (і фінансову систему) можна ототожити з банківською системою.

Слід зазначити, що фінансові послуги, у тому числі і притаманні банкам, можуть надаватися нефінансовими установами. Як приклад, можна навести споживче кредитування в магазинах (хоча існують роз'яснення ДПА щодо неправомірності цих дій), лізинг тощо.

Виділимо основні типи організацій, які надають фінансові послуги: поштові відділення (надання коштів у позику, переказ коштів), торгові організації (позики, лізинг, поручительство). Послуги, притаманні банкам, можуть надаватися фізичними особами (позики, обмін валюти тощо).

Виходячи з викладеного та враховуючи значну кількість банків в Україні: станом на 01.10.12 р. – 178: з них 4 – державні, можна внести припущення про наявність як внутрішньої міжбанківської конкуренції, так і конкуренції з іншими фінансовими та нефінансовими установами.

У [9] зазначається, що конкуренція в банківській системі – це боротьба між суб'єктами господарювання на ринку, у ході якої створюються відмінні конкурентні переваги власного закладу та його продуктів, що обумовлює залучення найбільш привабливих споживчих сегментів. Аналогічним є визначення, що банківська конкуренція являє собою економічне суперництво між

банківськими установами за придбання та утримання споживачів на найбільш вигідних умовах реалізації фінансових продуктів [10]

Але з урахуванням того, що на ринку послуг, які надають банки, представлені не лише вони, визначимо банківську конкуренцію як боротьбу за споживача банківських послуг і створення таких умов для інших учасників, які не дозволяють їм мати вирішальний вплив на ринок.

Виходячи з останніх досліджень та економічної ситуації в Україні, виділимо чотири види банківської конкуренції:

1. Власне конкуренція між банками.

Цей вид конкуренції зумовлюється наявністю досить великої кількості банківських установ та обмеженою кількістю вільних коштів населення і юридичних осіб. Тому банки обирають певну стратегію діяльності і, зокрема, поділяються на універсальні і спеціалізовані. Існує закономірність: чим вищий рівень спеціалізації, тим нижчий рівень конкуренції. Цей вид конкурентної боротьби не характерний для фінансових установ, що обслуговують великі промислові групи.

2. Конкуренція між комерційними і державними банками.

Незважаючи на те, що всі банки України діють в регламентованому правовому полі, державним банкам уряд може надавати привілеї з обслуговування муніципальних рахунків. Така законодавча політика розглядається як загроза економічній конкуренції. Саме цим обумовлюється виділення цього виду конкуренції окремо.

3. Конкуренція між банками і небанківськими кредитними установами: ломбардами, фондами, пайовими інвестиційними фондами.

Цей тип конкуренції базується на перетині сфер діяльності та порівняній простоті функціонування небанківських організацій: вони надають менше гаран-

тій, але і обмежень для їх функціонування існує менше. Основні сфери конкурентної боротьби: кредитування фізичних осіб і ризиковані і короткострокові кредити.

4. Конкуренція між банками та нефінансовими організаціями: поштою, торговими підприємствами, які здійснюють реалізацією товарів в кредит.

Конкуренція з відділеннями зв'язку стосується неосновної діяльності банків, а саме, грошових переказів. Торгові ж підприємства здійснюють кредитування у широкому обсязі, причому в більшості випадків забезпечене заставою – товаром, що значно зменшує ризики таких кредитів.

Розглянемо однорідну групу банків і доведемо наявність конкурентного типу відносин між ними.

Згідно з офіційною статистикою [11] маємо такий розподіл банків за групами (табл. 1).

Розрахуємо значення відносних фінансових показників (табл. 2).

Бачимо, що показники рентабельності для 2 і 3 груп свідчать про несприятливу ситуацію для невеликих банків. З огляду на їх значну кількість ймовірними вважаються банкрутства, злиття або перепродаж банків.

Слід зазначити, що 63,54% активів системи зосереджені в 15 банках першої групи, які мають найвищі показники рентабельності. Розрахуємо коефіцієнт концентрації (CR) для п'ятнадцяти найбільших банків за такими банківськими продуктами, як кредити (1) депозити (2) та чистий процентний дохід (3).

Станом на 01.01.2013 р. отримуємо такі значення.

$$CR_{\text{кредити}} = \frac{457673485,8}{721\,062\,902} = 63,47\%, \quad (1)$$

$$CR_{\text{депозити}} = \frac{517\,117\,908}{811\,341\,055} = 63,74\%, \quad (2)$$

Таблиця 1

Розподіл активів, чистого прибутку банків України за групами

Номер групи	Кількість банків	Грошові кошти та їх еквіваленти	Усього активів	Чистий процентний дохід	Прибуток
1	15	110023457,6	716233404,1	34104216	5461402
2	20	21 456 340	194 678 701	7 284 209	-51 126
3	25	15 179 934	101 505 451	4 761 808	-837 733
4	115	18 098 805	114 761 823	4 888 795	326 263
Усього по системі	175	164758536,6	1127179379	51039028	4898806

Розраховано за даними НБУ.

Таблиця 2

Значення відносних фінансових показників

Номер групи	Відношення прибутку до активів, %	Відношення чистого процентного доходу до активів, %	Частка грошових коштів у активах, %	Частка банків від загальної кількості, %	Частка активів від загальних активів, %
1	0,76	4,76	15,36	8,57	63,54
2	-0,03	3,74	11,02	11,43	17,27
3	-0,83	4,69	14,95	14,29	9,01
4	0,28	4,26	15,77	65,71	10,18

$$CR_{\text{проц. дохід}} = \frac{34\,104\,216}{51\,039\,028} = 66,82\%. \quad (3)$$

Визначимо тип ринку у власне банківській сфері (перший вид конкуренції). Теоретично, велика кількість банків свідчить на користь конкуренції, але для перевірки і визначення типу ринку розрахуємо індекс Герфіндаля – Хіршмана. Він обчислюється як сума квадратів частин продажів кожної фірми галузі:

$$HHI = S_1^2 + S_2^2 + \dots + S_n^2, \quad (4)$$

де S – обчислені у відсотках відношення доходів фірми до доходів галузі.

У випадку чистої монополії індекс буде дорівнювати 10000. Для олігополії значення цього індексу повинне бути більшим за 2000. HHI реагує на ринкову частку кожної фірми у галузі.

Розрахуємо цей показник HHI за чистим процентним доходом: $HHI = 564$.

Проведемо ретроспективний аналіз типу ринку за 2010 – 2013 рр. Результати представлені на *рис. 1*.

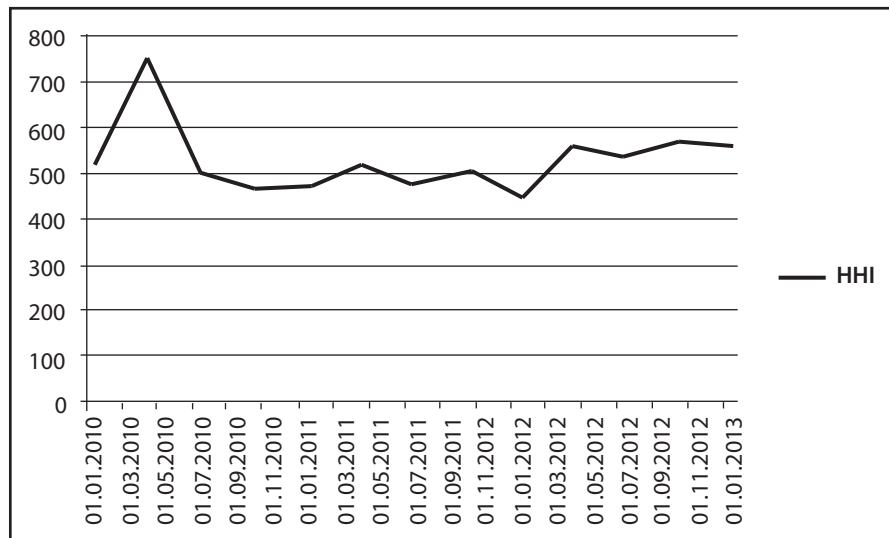

Рис. 1. Значення індексу Герфіндаля – Хіршмана, 2010 – 2013 рр.

Як бачимо, зміни протягом двох років були незначними, значення знаходиться приблизно на одному рівні.

ВИСНОВКИ

У роботі було визначено особливості фінансового ринку та доведено, що банківська система є основним його компонентом і акумулює 93% активів ринку фінансових послуг. Таким чином, стан банків України має вирішальний вплив на економіку держави.

Розглядаючи відносини у сфері фінансових послуг, було визначено банківську конкуренцію як боротьбу за споживача банківських послуг і створення таких умов для інших учасників, які не дозволяють їм мати вирішальний вплив на ринок. У зв'язку з цим удосконалено типізацію банківської конкуренції та визначено чотири види конкуренції: власне банківська конкуренція, конкуренція між державними і недержавними банками, конкуренція між банками і небанківськими кредитними установами, конкуренція між банками та нефінансовими організаціями.

Для обґрунтування типу ринкових відносин у банківській сфері були визначені коефіцієнт концентрації та індекс Герфіндаля – Хіршмана. Отримана нетипова ситуація: перший показник характерний для помірно концентрованих ринків, другий – для конкурентного середовища.

З огляду на це, визначимо тип банківського ринку України як конкурентне середовище із застереженням щодо надлишкової концентрації ресурсів у найбільших агентів, що може призвести до монополізації ринку в майбутньому. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Латковська Т. А. Поняття та структура сучасної фінансової системи України / Т. Латковська // Право та державне управління. – 2011. – № 1. – С. 64 – 69.
2. Орлюк О. П. Фінансове право : навчальний посібник / О. Орлюк. – Київ : Вид-во «Юрінком Інтер», 2003. – 528 с.
3. Кириленко О. П. Фінанси (Теорія та вітчизняна практика) : Навч. Посібник / О. Кириленко. – Тернопіль : Економічна думка, 2000. – 243 с.

4. Школьник О. І. Фінансовий ринок України: сучасний стан і стратегія розвитку : монографія / О. Школьник. – Суми : ВВП «Мрія-1» ЛТД, УАБС НБУ, 2008. – 348 с.

5. ЗУ «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2664-14> – Назва з екрану.

6. Юхименко П. І. Теорія фінансів : підручник / П. Юхименко, В. Федосов, Л. Лазебник ; За ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. – К. : ЦУЛ, 2010. – 576 с.

7. Класифікація фінансових ринків [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://financeblog.com.ua/finansovij-rinok-2/finansovij-rinok-sutnist-funktsiyi-ta-rol-v-ekonomitsi-klasifikatsiya-finansovih-rinkiv.html> – Назва з екрану.

8. Огляд ринків фінансових послуг та підсумки діяльності небанківських фінансових установ за 2011 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ufu.org.ua/ua/statistics/ukrainian_insurance_market/ – Назва з екрану.

9. Дубовик О. В. Маркетинг у банку : навчальний посібник / О. Дубовик, С. Бойко, М. Вознюк. – 2-ге вид. – К. : Алетта, 2007 – 275 с.

10. Нікітін, А. В. Маркетинг у банку: навч. посіб. / А. Нікітін, Г. Бортнікова, А. Федорченко; за ред. А. В. Нікітіна. – Вид. 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2009. – 170 с.

11. Сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bank.gov.ua/control/uk/index> – Назва з екрану.

Науковий керівник – д-р фіз.-мат. наук, проф., завідувач кафедри математичного моделювання економічних систем НТУУ «КПІ» **Капустян В. О.**

REFERENCES

Dubovyk, O., Boiko, S., and Vozniuk, M. *Marketynh u banku* [Marketing in the bank]. Kyiv: Aleuta, 2007.

Kyrylenko, O. P. *Finansy* (Teoriia ta vitchyzniana praktyka) [Finance (Domestic Theory and Practice)]. Ternopil: Ekonomichna dumka, 2000.

"Klasyfikatsiia finansovykh rynkiv" [Classification of financial markets]. <http://financeblog.com.ua/finansovij-rinok-2/finansovij-rinok-sutnist-funktsiyi-ta-rol-v-ekonomitsi/klassifikatsiya-finansovih-rinkiv.html>

[Law of Ukraine "On financial services and State regulation of financial services markets]. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.

Latkovska, T. "Poniattia ta struktura suchasnoi finansovoi systemy Ukrainy" [The concept and structure of modern financial system of Ukraine]. *Pravo ta derzhavne upravlinnia*, no. 1 (2011): 64-69.

Nikitin, A., Bortnikova, H., and Fedorchenko, A. *Marketynh u banku* [Marketing in the bank]. Kyiv: KNEU, 2009.

Orliuk, O. P. *Finansove pravo* [Financial Law]. Kyiv: Yurinkom Inter, 2003.

"Ohliad rynkiv finansovykh posluh ta pidsumky diialnosti nebankivskykh finansovykh ustanov za 2011 rik" [Overview of Financial Markets and results of non-bank financial institutions in 2011]. http://ufu.org.ua/ua/statistics/ukrainian_insurance_market/Shkolnyk, O. I. Finansovyi rynek Ukrainy: suchasnyi stan i stratehiia rozvytku [Financial market Ukraine: Current State and Development Strategy]. Sumy: Mriia-1; UABS NBU, 2008.

Sait Natsionalnoho banku Ukrainy. <http://bank.gov.ua/control/uk/index>

Yukhymenko, P., Fedosov, V., and Lazebnyk, L. *Teoriia finansiv* [Theory of Finance]. Kyiv: TsUL, 2010.

УДК 336.14

АНАЛІЗ СИСТЕМИ ПЛАНУВАННЯ БЮДЖЕТНИХ ВИДАТКІВ В УКРАЇНІ

КОРНІЄНКО Н. М.

УДК 336.14

Корнієнко Н. М. Аналіз системи планування бюджетних видатків в Україні

У статті здійснено аналіз особливостей структури і динаміки бюджетних видатків та виявлено, що система бюджетного планування потребує втілення заходів подальшого вдосконалення, спрямованих на встановлення взаємозв'язку поточних і перспективних цілей бюджетної політики. Ефективне використання механізму програмно-цільового методу планування видатків можливе в поєднанні із запровадженням середньострокового бюджетного планування. Запропоновано інноваційні шляхи розвитку та поглиблення застосування програмно-цільового методу планування в бюджетному процесі України.

Ключові слова: бюджет, бюджетний процес, видатки, бюджетна програма, програмно-цільовий метод, середньострокове бюджетне планування.

Рис.: 1. **Табл.:** 3. **Бібл.:** 10.

Корнієнко Наталія Миколаївна – аспірантка, Науково-дослідний фінансовий інститут Академії фінансового управління Міністерства фінансів України (вул. Дегтярівська, 38-44, Київ, 04119, Україна)

E-mail: kornienko2000@mail.ru

УДК 336.14

Корниенко Н. Н. Анализ системы планирования бюджетных расходов в Украине

В статье осуществлен анализ особенностей структуры и динамики бюджетных расходов и выявлено, что система бюджетного планирования требует реализации мероприятий дальнейшего совершенствования, направленных на установление взаимосвязи текущих и перспективных целей бюджетной политики. Эффективное использование механизма программно-целевого метода планирования расходов возможно в сочетании с внедрением среднесрочного бюджетного планирования. Предложены инновационные пути развития и углубления применения программно-целевого метода планирования в бюджетном процессе Украины.

Ключевые слова: бюджет, бюджетный процесс, расходы, бюджетная программа, программно-целевой метод, среднесрочное бюджетное планирование.

Рис.: 1. **Табл.:** 3. **Библ.:** 10.

Корниенко Наталья Николаевна – аспірантка, Научно-исследовательский финансовый институт Академии финансового управления Министерства финансов Украины (ул. Дегтяревская, 38-44, Киев, 04119, Украина)

E-mail: kornienko2000@mail.ru

UDC 336.14

Kornienko N. N. Analysis of the System of Planning Budget Expenses in Ukraine

The article conducts analysis of specific features of the structure and dynamics of budget expenses and reveals that the system of budget planning requires realisation of measures of further perfection, directed at establishment of interaction of current and prospective goals of the budget policy. Efficient use of the mechanism of a special purpose method of planning expenses is possible in combination with introduction of a medium term budget planning. It offers innovation ways of development and intensification of the use of the special purpose method of planning in the budget process in Ukraine.

Key words: budget, budget process, expenses, budget programme, special purpose method, medium term budget planning.

Fig.: 1. **Tabl.:** 3. **Bibl.:** 10.

Kornienko Nataliya N. – Postgraduate Student, Academy of Finance Financial Management Research Institute the Ministry of Finance (vul. Degtyarivska, 38-44, Kyiv, 04119, Ukraine)

E-mail: kornienko2000@mail.ru